

Profesor dr hab. inż. Jan Stachowicz

Wrocław, 25.11.2019 r.

Akademia Wojsk Lądowych we Wrocławiu

Wydział Zarządzania P.Cz.
Sekretariat

Wpł. dn. ...27-11-2018...

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Iwony Kościńskiej
na temat: „Determinanty zarządzania energetyką
odnawialną w strategiach rozwoju gmin”

Kierownik Biura Dziekana
na Wydziale Zarządzania
Politechniki Wrocławskiej

dr Aneta Broniszewska

1. Oryginalność tezy pracy.

Powszechna oraz skuteczna realizacja przedsięwzięć proekologicznych, tj.: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, zastępowanie stałych i płynnych źródeł energii odnawialnymi, innowacyjne technologie oszczędzania energii itd. to strategiczne działania wręcz warunkujące postęp cywilizacyjny; to przedsięwzięcia wręcz konieczne dla trwania i rozwoju współczesnych społeczeństw. Racjonalizacja procesów zarządzania postępowi: technicznym, organizacyjnym i społecznym w tym względzie to kluczowe zagadnienia nauki i praktyki, a wśród nich także nauki o zarządzaniu. O skuteczności i racjonalności zarządzania decydują w równym stopniu strategiczne decyzje i regulacje na poziomie procesów rządzenia, administrowania itd. ale także świadomość społeczna o konieczności upowszechnienia odnawialnych źródeł energii.

Powszechna społeczna świadomość strategicznego znaczenia przedsięwzięć proekologicznych oraz presją na ich powszechną realizację dla mądrego, skutecznego i konsekwentnego udziału w polityce energetycznej państw, innowacyjnego „miksu” różnych technologii pozyskiwania energii, w tym istotnego udziału OZE, stanowi presję na tworzenie warunków i rozwiązań politycznych, społecznych, formalno prawnych o charakterze ponad narodowym, na poziomie państw, regionów, rejonów (gmin i miast). Przy czym świadomość społeczeństw lokalnych wspierana poprzez innowacyjność społeczną organizacji społecznych, inicjowana poprzez liderów lokalnych ma w tych ważnych przedsięwzięciach kluczowe znaczenie. Jak uczą dobre przykłady, zresztą będące także przedmiotem prac Autorki, procesy intensyfikacji działań proekologicznych podejmowanych na poziomie regionów, w tym także gmin, to nie tylko wprost czynniki dynamizujące rozwój lokalny, ale

specyficzny potencjał, który poprzez wzrost świadomości ekologicznej społeczności, poprzez wzrost poziomu kapitału społecznego staje się wręcz samo-napędzającym mechanizmem wzrostu i postępu w gminach, miastach, regionach.

Autorka podjęła w swej pracy problemy badawcze w tym zakresie koncentrując się na pytaniach (strona 132) :

* Jakie korzyści wynikają dla gmin z inwestowania w odnawialne źródła energii ?

Czy inwestycje w OZE wpływają na rozwój lokalny?

Czy gminy powtórnie skorzystałyby z możliwości realizacji kolejnej inwestycji w OZE przy jednoczesnym wsparciu finansowym z UE ?

Jakie są największe problemy w gminach w zarządzaniu i realizowaniu inwestycji w energetykę odnawialną ?

W zasadzie, wynikami badań odpowiedziała na kwestie zawarte w celach dysertacji.

Teza pracy to ogólne stwierdzenie, że: „Inwestycje w odnawialne źródła energii są jednym z czynników determinujących rozwój gminy”. Tezę pracy uszczegółowiono w formie pytań badawczych (hipotez); strona 9. Mianowicie :

- gminy, które posiadają w swojej strukturze organizacyjnej komórki/działy/jednostki zajmujące się inwestycjami w OZE realizują większą liczbę projektów inwestycyjnych tego rodzaju
- aspekty ekonomiczne i społeczne są statystycznie najczęstszymi barierami utrudniającymi rozwój inwestycji w OZE
- wykorzystanie środków dostępnych w programach unijnych wpływa zasadniczo na inwestycje w OZE w gminach

Recenzent pozostaje w pewnym „kłopotcie”, jako że Autorka na stronie 133 pisze cyt., że: „Przegląd literatury wskazuje, że istnieje duża zgodność w zakresie wpływu inwestycji w odnawialne źródła energii na rozwój lokalny oraz otaczające go środowisko”; gdzie więc „poszukiwać” oryginalności i zasadności rozważań zawartych w dysertacji ?.

Uważam jednak, że ostrość i złożoność proekologicznych problemów uzasadnia podejmowanie, w szerokim zakresie i pod presją czasu, oraz rozwiązywanie zagadnień, jakie te problemy kreują, ale z uwzględnieniem - w trakcie ich definiowania i rozwiązywania - kompleksowego charakteru tych problemów i także uwzględniania oddziaływania złożoności i dynamiki zagadnień, jakie niesie z sobą wdrażanie technologii OZE.

Od rychłego podejmowania różnych przedsięwzięć proekologicznych, od racjonalnego zarządzania procesami ich realizacji wręcz zależeć będzie rozwój i postęp na wszystkich szczeblach organizacji społeczeństw: od poziomu globalnego, poziomu państwa do szczebla regionu i gminy.

W pracy Autorki recenzent doszukuje się – w określonym zakresie - zasadności kompleksowego i dynamicznego podejścia do badania oddziaływania przedsięwzięć proekologicznych (w zakresie wykorzystania technologii OZE) na rozwój regionów gospodarczych, miast, gmin; i to w szczególnym regionie, jakim jest województwo śląskie: W szczególnym regionie z racji nagromadzenia w gminach, miastach Śląska szczególnych środowiskowych, gospodarczych, ale też, i może głównie społecznych problemów zarządzania procesami oraz przedsięwzięciami o charakterze proekologicznym.

Region – województwo śląskie - współcześnie jest poddawane najbardziej intensywnymi (w swej złożoności) najbardziej trudnymi procesami rewitalizacji restrukturyzacji ze wszystkimi skutkami, jakie te procesy powodują i które należy uwzględniać w procesach decyzyjnych. Żeby wymienić : szczególne zanieczyszczone i zdegradowane środowisko naturalne, funkcjonujące sektory przemysłów tradycyjnych bazujące na tradycyjnych nośnikach i źródłach energii, infrastruktura społeczna (udział emerytów w tym pobierających tzw. deputaty węglowe), specyficzna infrastruktura zabudowy miast i gmin górniczych i hutniczych, ale też szczególny tradycyjny wysoki poziom kapitału społecznego (rozwinęte więzi współpracy, duża liczna organizacji i przedsięwzięć społecznych).

Można by jeszcze długo wymieniać specyficzne atrybuty regionu Śląska jako uwarunkowań skuteczności, efektywności podejmowanych działań proekologicznych i ich wpływu na rozwój regionu.

Autorka niektóre z tych ostrych i ważkich zagadnień uwzględnia , formułując tezę swojej pracy, uzasadniając i weryfikując hipotezy, ale czyni to w sposób mało konsekwentny. Stąd, wprawdzie, doszukuję się oryginalności tej pracy, właśnie, w założeniach dla formułowania tezy oraz w dążeniu do rozwiązywania problemów badawczych metodami naukowymi w kontekście uwarunkowań, jakie charakteryzują miasta i regiony województwa śląskiego; W konstrukcji pytań badawczych zawarta jest postulowana złożoność i dynamika podejmowanych problemów. Zastrzeżeń i uwagi:

1. Wybór gmin i miast do badań winien uwzględniać szerokie spektrum charakterystyk tych jednostek administracyjnych ze względu na przedmiot i charakter badań. Przede wszystkim winne być wymienione : jako dominujące szczególne cechy tych gmin, miast w województwie śląskim. Wśród zmiennych opisujących badane gminy winny znaleźć poczesne miejsce takie charakterystyki, jak: zmienne opisujące kapitał ludzki, kapitał intelektualny (w tym kapitał społeczny, udział w procesach decyzyjnych tzw. liderów lokalnych i wiele innych) W ogóle Autorka słabo definiuje stosowane przez siebie kategorie.

2. Kategorie i pojęcia jakie Autorka stosuje zarówno do formułowania tez, hipotez i do konstruowania narzędzi oceniam jako mało precyzyjne. Jak, na przykład, Autorka definiuje takie kategorie, jak : rozwój gminy, wielkość gminy, siła przekonywania, poziom chęci. Brak precyzji w definiowaniu pojęć używanych w pracy istotnie utrudnia walidację narzędzi badawczych.
3. Wybór celowy gmin dla badań przypadków również uznaje za mało trafiony, zważywszy na wcześniej określone przez recenzenta specyficzne cechy gmin regionu śląska.
4. Skoncentrowanie się w badaniach ankietowych osób, których Autorka nazywa 'przedstawicielami' gmin (strona 136), bowiem zajmują stanowiska : prezydenta, burmistrza, wójta lub ich zastępców i kierowników itd. to także duże uproszczenie; O rozwoju i skuteczności stosowania różnych technologii proekologicznych istotną rolę odgrywają tzw. liderzy regionalni, którymi bywają nazwani przez 'Autorkę' 'przedstawiciele' gmin, ale nie zawsze. Ponadto w tym obszarze zagadnień istotną rolę odgrywają placówki, organizacje badawczo – rozwojowe, organizacje społeczne, kulturowe itd.
5. Autorka wynikami swoich badań planuje zweryfikować hipotezy badawcze.
W zasadzie ten cel badawczy został spełniony. Proszę się jednak zdecydować: czy hipoteza nr 2 została pozytywnie zweryfikowana. Autorka pisze (strona 183), że: „W wyniku przeprowadzonych badań należy stwierdzić, iż hipoteza nr 2 **nie** została potwierdzona”. Natomiast wcześniejsze rozważania Autorki uzasadniają stwierdzenie, że hipoteza nr 2 została pozytywnie zweryfikowana.
6. Po za ogólnymi stwierdzeniami jako wynikami badań zasadne jest byłoby ich rozwinięcie na przykład odpowiadając na pytania - „dlaczego” ?.

Pozytywnymi godnymi podkreślenia i rozwinięcia są wnioski Autorki dotyczące podejmowanych decyzji o inwestycjach w OZE (strona 153) oraz wnioski dotyczące tzw. „poziomu chęci” (co to znaczy ?) na realizację kolejnych inwestycji. Szkoda tylko, że większość wniosków a w konsekwencji rekomendacji, które Autorka opracowała to ogólne stwierdzenia. Ponadto podkreślam zasadność opracowanych przez Autorkę rekomendacji dla zarządzających gminą; kilka z nich jak na przykład rekomendacje (nr 5 i 6) są godnymi rozwinięcia i aplikacji.

2. Trafność stosowanych metod oraz narzędzi badawczych

Ogólnie oceniam, iż Autorka zasadnie w stosunku do założonych celów zastosowała i wykorzystwała procedury oraz techniki badawcze; były nimi : analizy literaturowe oraz dyskusja doniesień internetowych, celowo zaprogramowany proces badawczy obejmujący badania świadomości: przekonań, wiedzy i doświadczeń decydentów oraz członków gremium zarządzających w urzędach gmin (badania ankietowe), pogłębione badania o podobnym zakresie jak w przypadku decydentów i „urzędników” gmin w trzech celowo dobranych gminach (badania przypadków), oraz techniki statystyczne.

Uwagi i zastrzeżenia:

1. pomijając słabe uzasadnienie doboru badanych przypadków gmin należałoby spowodować, moim zdaniem, aby dyskusja tych przypadków prowadzona była wg tego samego modelu oraz wg podobnych procedur i technik.
2. inne zastrzeżenia i uwagi zdefiniowano we wcześniejszych częściach recenzji.

Nie wnoszę uwag do konstrukcji i zakresu przedmiotowego pracy. Autorka wykazała się dobrym poziomem wiedzy na temat technologii i organizacji przedsięwzięć typu OZE (rozdział 4).

Postuluję aby w trakcie obrony pracy Autorka zaprezentowała aktualny stan przedsięwzięć w tym zakresie podejmowanych w gminach województwa śląskiego (inwestowanie w fotowoltaikę – programy firm energetycznych w Jaworznie, Mysłowicach i innych miastach. Sądzę, że należałoby również wspomnieć także o przedsięwzięciach związanych z wykorzystaniem metanu jako kapaliny towarzyszącej wydobywaniu węgla, a także o wielu innowacjach społecznych podejmowanych przez instytucje, organizacje społeczne, edukacyjne, kulturowe w gminach śląskich.

Wniosek końcowy

Praca doktorska mgr Iwony Kościńskiej pogłębia wiedzę o zasadności i możliwościach dynamizowania i racjonalizacji działań i przedsięwzięć (w tym badawczych) dla zintensyfikowania i zwiększenia intensywności i skuteczności działań proekologicznych szczególnie w takich regionach, jak: gminy i miasta Śląska.

Oryginalność pracy mgr Iwony Kościńskiej oceniam głównie z pozycji zasadności wypełniania luki poznawczej w zakresie zarządzania strategicznego przedsięwzięciami

proekologicznymi w miastach i gminach śląska i konieczności podejmowania racjonalnych działań dla zdynamizowania tych przedsięwzięć.

Ufam, że zgłoszone przez recenzenta wagi merytoryczne zostaną uwzględnione w przyszłych, podejmowanych przez Autorkę pracach - głównie o charakterze praktycznym.

W konkluzji stwierdzam, że praca doktorska mgr Iwony Kościńskiej spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim w dziedzinie : nauki ekonomiczne, w dyscyplinie : nauki o zarządzaniu i jakości i rekomenduje o dopuszczenie mgr Iwony Kościńskiej do publicznej obrony pracy.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a vertical line on the left, a horizontal line across the middle, and a stylized, cursive-like shape on the right.